

Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation (UNESCO). Novello and Company Limited, 160 Wardour Street, London, W. 1. First published 1956. XXIV + 268 str.

Raznim dosedanjim poskusom antologij ljudskih pesmi, ki bi zajele vse dežele nekega kontinenta ali celo vso Zemljo, se pridružuje tudi zbirka, nastala v okviru Mednarodnega sveta za glasbeno folkloro.

Prednost zbirke je v tem, da so gradivo skoraj za vse dežele razen nekaterih pokrajin v vzhodni Evropi prispevali sodelavci z ustreznih območij, med katerimi je mnogo znanih imen. V zbirki je 183 pesmi v originalnih melodijah in tekstih in v pogosto zelo prostih angleških prevodih. Zastopane so naslednje dežele: Albanija, Anglija, Avstrija, Belgija, Bolgarija, Ciper, Češkoslovaška, Danska, Estonska, Finska, Francija, Grčija, Irska, Island, Italija, Latvija, Litva, Madžarska, otok Man, Nemčija, Nizozemska, Norveška, Poljska, Portugalska, Romunija, SSSR, Skotska, Španija, Švedska, Svica, Turčija, Vales in Jugoslavija. Med njimi so tudi pesmi manjšin: Farerci, Švedi na Finskem, Lužiški Srbi, Katalonci, Bretonci, Baski, Korzičani, Furlani idr.

Jugoslavijo zastopajo 3 pesmi iz Makedonije, 2 iz Srbije, 2 iz Bosne in Hercegovine, 3 iz Hrvatske in 2 iz Slovenije: »Po pól pa fántou gré dwánájt...« (zap. Fr. Marolta) in »Ko so fántje próti vási šlí...« (zap. R. Hrvatina).

Zbirka obsega veliko raznovrstnega in zanimivega gradiva. Škoda je le, da so vse pesmi podane le enoglasno razen avstrijskih. Tako more nastati napačno mnenje, da v Evropi samo avstrijsko ljudstvo poje večglasno, in to le dvoglasno, povečini v paralelnih tercih in sekstah. Dejansko pa pojo v Avstriji tudi tro-, četvero- in celo peteroglasno. Različne in še bolj zanimive vrste večglasij pa izvaja ljudstvo v Jugoslaviji, na Ruskem, pa tudi ponekod drugod. Tako je bila zamujena ugodna priložnost za objavo raznovrstnih večglasnih oblik, ki so bile na razpolago.

Za hitrejšo uporabo in preglednost je urednica Maud Karpeles napisala poleg uvoda tudi abecedni indeks angleških tekstov, virov pesmi, indeks držav ter sezname sodelavcev, prevajalcev in lastnikov avtorskih pravic.

Radoslav Hrvatini

Erixon Sigurd, Technik und Gemeinschaftsbildung in schwedischem Traditionsmilieu. Stockholm 1957. 89. 224 str.

Družba za švedsko narodopisje (Samfundet för svensk folklivsforskning) je izdala v počastitev petinsedemdesetletnice svojega predsednika Sv. Pålsona zbirko razprav, ki jih je spisal v letih 1932 do 1956 družbeni tajnik in vodja znanstvenih raziskovanj S. Erixon.

Sest razprav obravnava pojave zlasti pretekle ljudske kulture, ki so se izoblikovali v podobah švedskih življenjskih skupnosti, tako da do velike mere odsevajo sestav materialne, socialne in duhovne kmečke in obrtniške kulture: življenjska skupnost kmečke vasi, stavbno oblikovanje lesa, severna švedska naselja, ki so bila sezonska središča širših, redko naseljenih območij, srednješvedska organizacija čolnarskih skupnosti, železarska vas kot istočasno naselje železarjev in kmetov in uvod v zgodovino ključavnice. Kompleksnemu značaju obravnavanih kulturnih pojavov ustreza pestro nadrobno gradivo, iz katerega oblikuje pisatelj posamezni kulturni pojav, da sestavlja vsak zase pisan mozaik, ki je s svojim metodičnim prijemom enoten, v izvedbi dognan in sklepih določno jase, tako da je posamezna razprava branje za vsakogar, za kar jo še posebej usposabljaajo številne in dobro pregledne priloge.

Življenje švedske vasi zasleduje Erixon iz preteklosti z zgodovinsko urbanistično zakonodajo, načini gospodarstva in tem ustrezno razdelitvijo

zemlje; stavbno tehniko lesa s stavbarsko vlogo, zlasti listavcev in iglavcev in pa z arheološkimi najdbami, posebno iz severne Evrope, s čimer ugotavlja dvoje stavbarskih mejnikov v lesnem stavbarstvu: prvega v železni dobi z dvoranskimi in drugega v 10. stoletju, ko dotedanje večje dvoranske hiše nadomestijo manjše; zatem ugotavlja v stavbarskem razvoju srednjega veka tudi pri lesu očitne vplive cerkve. Za preteklost, zlasti za nastanek tudi naših mestnih naselij bo mogla biti spodbudna razprava o občasnih bivališčih, ki so rabila udeležencem cerkvenih opravil, sejmov, sodnih zborov ali plačnikom dajatev, za razumevanje vikinških pohodov pa razprava o čolnarskih skupnostih. Na naša zgodnja rudarska in kovaška naselja spominja razprava o nekdanji železarski vasi, ki je v drugi polovici 19. stoletja utonila v industrializaciji. Zlasti muzejcem pa bo koristna zgodovina ključavnic, ki jih Erixon razlaga iz širokega razvida ustreznih spomenikov od starega Egipta in mediteranske antike do osnovnih pojavov v severni Evropi in Švedski. Odlika Erixonovih razprav je avtorjeva široka razgledanost in vsestransko ter nadrobno gradivo, ki ponazarja vsak kulturni pojav življenjsko, da ga tako obvaruje pred abstraktnostjo, ki je navadno istovetna s tipizacijo in pogosto tudi s samo stilno opredelitvijo.

Franjo Baš

Lehrbuch der Völkerkunde. Unter Mitwirkung von Fachgenossen in dritter, umgearbeiteter Auflage herausgegeben von Leonhard Adam und Hermann Trimborn. 1958. Ferdinand Enke Verlag, Stuttgart. Str. 305.

Vrsta učbenikov in priručnikov etnološke sistematike v nemščini nima dolge tradicije. Ako prezremo starejše, kot so Schurtzov idr., se ta začenja z Maxa Schmidta *Völkerkunde* (1924) in istega leta z Wilhelma Schmidta ter Wilhelma Koppersa *Völker und Kulturen*. Leta 1937 pa je izšla 1. izdaja tu obravnavanega učbenika *Lehrbuch der Völkerkunde* (pri isti založbi) na 446 straneh. Kot izdajatelj je bil označen Konrad Theodor Preuss. Urednik druge, delno predelane izdaje leta 1959 je bil Richard Thurnwald (z enakim številom strani). Tretjo izdajo pa sta uredila Leonhard Adam, ki je zasnoval že prvo, toda zaradi tedanjih političnih razmer v Nemčiji »ni smel javno nastopiti kot izdajatelj« (predgovor III), in Hermann Trimborn. V uvodni besedi označujeta knjigo kot učbenik na nemških visokih šolah, ki naj prikaže bistvo etnologije in njenih področij, razlaga njih problemov ter kritično obravnavanje njenih metod. V zvezi s tem pravita izdajatelja, da so spričo sodobnega stanja etnologije razlike v pojmovanju njenih metod neogibne, zato sodelujejo v tej knjigi raziskovalci raznih smeri, vendar v okviru neke enotne koncepcije.

O nalogah in metodah etnologije razpravlja zelo jasno v uvodni razpravi H. Trimborn (v prvih izdajah je to opravil W. Mühlmann dokaj motno, v slogu svoje *Methode der Völkerkunde*). Ko poudarja, da je etnologija izkustvena znanost o človeku kot kulturnem bitju, izjavlja, da dosedanja, iz zgodovinskega razvoja te znanosti nastala omejitev na nepismene narode izven zahodnih in orientalnih »visokih kultur« ni temeljna ali načelna. V tem smislu zavrača bistveno razlikovanje glede na obliko kulture pri »primitivnih, naravnih« ljudstvih ter »civiliziranih« narodih. Zaradi tega se bo etnologija razvila v »splošno vedo o zgodovini kulture« (prim. Birket-Smith, *Geschichte der Kultur. Eine allgemeine Ethnologie*). Ko razpravlja o kulturo oblikujočih silah: geografskem okolju, rasnih razlikah, tradiciji, izumiteljskih uspehih človeštva itd., preide na problem zgodovinskega razvoja kulture in njenega razmerja do današnjih različnih kulturnih oblik, kar je eden glavnih vzrokov za različno gledanje na osnovne probleme etnologije.

K temu vprašanju se T. nadrobno vrača v sledečem poglavju o smereh in metodah v etnologiji. Potem ko je označil odnos etnologije do prazgodovine, opozarja v zvezi z zgodovinsko usmerjenostjo etnologije, da le-ta »le ni historična znanost v ožjem smislu, ki ji gre za zgodovinski potek, kulturne